

BESLUT

2017-06-02

Dnr: 17/00634

SAKEN

Aktuellt, SVT2, 2017-02-22, inslag om vinster i välfärden; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om att remisstiden för den så kallade välfärdsutredningen höll på att gå ut och att det var en fråga som har lett till ett stort engagemang med två sidor – för eller emot vinster i välfärden. Vice ordförande för LO intervjuades om att LO hjälper medlemmar att skriva remissvar mot vinster i välfärden. Därefter intervjuades vd:n för Svenskt Näringsliv (SN). Bland annat sades följande.

(Vd SN) – Det är faktiskt alternativa fakta som den här utredningen bygger på.

(Reporter) – Du säger det ordet som är ganska laddat. (Vd SN) – Ja, det är laddat i dag men jag tycker faktiskt det stämmer i det här fallet, för att en av grundpremisserna i utredningsdirektivet är att vinstuttag leder till kvalitetsproblem. Och det finns inga fakta som stödjer det.

Reportern sa därefter bland annat att LO ville tro att alla privata aktörer kommer fortsätta som förut även om vinstmöjligheterna begränsas. Reportern sa att SN hade byggt en webbplats där företag kunde fylla i en så kallad räknesnurra med sin bokföring för att se hur vinsttaket enligt utredningen skulle slå mot deras företag. Reportern sa sedan bland annat följande.

Men SVT:s granskning visar att räknesnurran slarvar med fakta.

Därefter visades en privat vårdcentral i Stockholmsförorten Tensta som valts ut som exempel av Vårdföretagarna för att visa hur utredningens förslag på vinsttak kan slå. Vårdföretagarna hade med SN:s modell räknat ut att vinsten

max får vara 14 000 kronor per år. Därefter visades en grafisk illustration samtidigt som reportern sa att förslaget går ut på att företag inte får göra mer vinst än sju procent på det operativa kapitalet. Reportern sa vidare att enligt förslaget fick företag göra större vinster för att kompensera om de gått med förlust eller haft lägre vinst än sju procent de tre föregångna åren. Reportern intervjuade sedan vd:n för SN. Följande sades.

(Reporter) – I utredningsförslaget står ju tydligt att man får ta hänsyn till förluster tidigare år. Det finns ju inte med i er snurra. Och det har ni valt bort. (Vd SN) – Nej, vår snurra är, vår snurra är en ögonblicksbild. [...]. (Vd SN) – Men det är ju en korrekt beskrivning vad som händer det här året. Och jag går tillbaks igen... (Reporter) – Du anklagar dem för alternativa fakta men det här är en viktig grej där det står att man får parera förluster med vinster och det har ni inte tagit hänsyn till. (Vd SN) – I räknesnurran är det bara ett år som tas hänsyn till. Det är korrekt.

Reportern sa därefter bland annat att räknesnurran hade använts av 3 000 företagare och ibland varit grunden till kritiska remissvar till regeringen trots att siffrorna i vissa fall inte stämde. Därefter intervjuades vd:n för SN. Följande sades.

(Reporter) – Är det fakta eller alternativa fakta, det som ni svarade de här människorna? (Vd SN) – Det är fakta för det året man räknar ut på. (Reporter) – Är det fakta när ni säger att de får bara göra 14 000 kronor i vinst. För det är ju svaret som din snurra ger. Är det sant? (Vd SN) – Jag har inte läst på det caset så jag kan säga om det är sant eller inte. (Reporter) – Är det sant att man bara får göra 14 000 kronor i vinst med Reepalus förslag? (Vd SN) – Om man tittar över flera år kan man andra effekter än om man bara tittar på ett år. (Reporter) – Då blev det inte riktigt sant alltså. (Vd SN) – Det får vara din tolkning.

Efter reportaget debatterade vd:n för tankesmedjan Timbro och chefredaktören för webbplatsen Politism i studion.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anser sammanfattningsvis att reportern agerade partiskt mot SN:s vd och räknesnurran men tillät LO:s företrädare att framföra sina argument oemotsagd. En anmälare är kritisk till att det inte redogjordes för att problemet med utredningen är att beräkningen görs på operativt kapital. Ett tjänsteföretag kan ha lågt operativt kapital men hög vinst. Det aktuella vårdföretaget kan mycket väl ha en omsättning på 10 miljoner kronor. 14 000 kronor i vinstutdelning på en omsättning på 10 miljoner kronor innebär en vinst på 0.14 promille. Det är ett orimligt förhållande som kan leda till en vårdkris. Inslaget gav sken av att företag kan ta ut högre vinster än förslaget säger. Anmälaren är vidare kritisk till reporterns uttalande att räknesnurran i vissa fall inte stämmer. Räknesnurran stämmer under förutsättningen att de 3 000 företagen har gjort vinst. Inslaget gav tittaren uppfattningen att SN ljugar om effekten av vinstaksförslaget.

AKTUELL BESTÄMMELSE

Sveriges Television ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att Sveriges Television ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Denna skyldighet innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden har i sin praxis godtagit att en reporters frågor kan ha en provokativ karaktär och har beaktat att en reporters uppgift vid intervjuer är att – genom ett kritiskt förhållningssätt – tydliggöra den intervjuades ståndpunkt. Nämnden anser inte att reporterns förhållningssätt eller uttalanden i inslaget medför att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet. Vad anmälarna anför i övrigt medför inte heller att inslaget strider mot dessa krav.

Detta beslut har fattats av granskningsnämndens vice ordförande Kristina Ståhl efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Johannes Wik

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.